

Arbeidsnotat 2008-001

**Innflyttere til Røros,
spørreundersøkelse**

Einar Bowitz

Innflyttere til Røros, spørreundersøkelse

Einar Bowitz

Sammendrag

Kulturminner som bidrag til den økonomiske utvikling i lokalsamfunn, har fått økende politisk interesse de senere årene. Den økonomiske aktiviteten kan styrkes både ved å stimulere tilstrømningen av turister og ved å gjøre regionen mer attraktiv som bosted. Røros er en liten by (ca 5000 innbyggere) med svært rike fysiske kulturminner i form av bygninger, anlegg og bymiljøer. I dette notatet undersøkes i hvilken grad ulike stedskvaliteter på Røros, herunder de fysiske kulturminnene på stedet, har hatt betydning for omfanget av innflytting. Dette er gjort gjennom en representativ spørreundersøkelse blant dem som flyttet til Røros i årene 2004-2006. Kulturlivet og kulturminnene på Røros kommer relativt langt ned på listen over faktorer som innflytterne anser var viktige for beslutningen om å flytte til Røros. Det er likevel enkelte som angir (i åpne svar) at kulturminnene var *avgjørende* for at de flyttet til Røros. Men selv om det fins eksempler på at kulturminnene kan ha vært meget viktige for flyttebeslutningen, er likevel betydningen av denne faktoren beskjeden i det store bildet.

Nøkkelord

Regional økonomi, flytting, kulturminner.

JEL Classification

R23, R11

*Adresse: Einar Bowitz, Econ Pöyry, P.O.Box 5, 0051 OSLO

Phone: +47 92 69 41 36, fax: +47 22 42 00 40, <http://www.econ.no>, e-mail: ebo@econ.no.

ECON-Working Paper 2008-001, 3. Januar 2008, prosjekt nr. 42510. Prosjektet er gjennomført som del av prosjektet "Kulturminner og verdiskaping – tilfellet Røros", finansiert av Norges Forskningsråd, programmet "Landskap i endring". Takk til Karin Ibenholt og Lars Erik Becken for innspill og bistand ved gjennomføringen av spørreundersøkelsen og for kommentarer til tidligere utkast.

Arbeidsnotater (Working papers) er forskningsmateriale ment for fagtidsskrifter eller bøker, og til å stimulere debatt. Konklusjonene står for forfatterens regning.

Innhold:

1	INNLEDNING	1
2	GJENNOMFØRING AV UNDERSØKELSEN	1
3	KJENNETEGN VED INNFLYTTERNE	2
3.1	Flytteår	2
3.2	Alders- og kjønnsfordeling	3
3.3	Barn	4
3.4	Fraflyttingssted	4
3.5	Hvor i Røros bor innflytterne?	6
3.6	Utdanningsnivå	6
3.7	Tilknytning til Røros	6
3.8	Jobbrelaterte forhold	7
4	HVA LIGGER BAK FLYTTEBESLUTNINGEN?	10
5	FLYTTEPLANER	12
6	SAMMENHENGER I ULIKE GRUPPER AV FLYTTERE	13
6.1	Tilbakeflyttere og nyinnflyttere	13
6.2	Kjønnsforskjeller	17
6.3	Alder	19
6.4	Opprinnelig bosted	20
6.5	Utdanningsnivå	22
6.6	Betydningen av flyttetidspunkt	24
6.7	Betydning av bosted i Røros	25
7	HVA SIER RESULTATENE?	27
	REFERANSER	30
	VEDLEGG: UTVALGTE TABELLER OG FIGURER	31

1 Innledning

I dette notatet dokumenteres resultater fra en spørreundersøkelse rettet mot innflyttere til Røros. Spørreundersøkelsen er en del av et forskningsprosjekt (NFR) som har til formål å analysere de lokaløkonomiske effektene for Røros som kan avledes av kulturminnene i kommunen¹. Slike lokale økonomiske effekter kan komme fra flere kilder, blant annet at kulturminnene tiltrekker seg turister, som gir grunnlag for næringsvirksomhet, inntekter og arbeidsplasser. I tillegg kan det tenkes at kulturminnene kan gjøre Røros mer attraktivt som bosted. Det er denne siste hypotesen som belyses gjennom spørreundersøkelsen.

Den spørreundersøkelsen som dokumenteres i dette notatet rettet seg mot personer som har flyttet til Røros de siste tre årene. I tillegg til en rekke bakgrunnskjenne tegn, har vi spurt respondentene om betydningen av ulike faktorer for beslutningen om å flytte til Røros. Vi har spurt om faktorer som har vært vanlige å vektlegge i flyttforskningen, slik som jobbmuligheter mv. I tillegg har vi lagt vekt på å undersøke betydningen av kjennetegn ved Røros, herunder betydningen av kulturminnene i form av den gamle trehusbebyggelsen og gamle anlegg og kulturminner knyttet til den tidligere gruvedriften i kommunen.

2 Gjennomføring av undersøkelsen

Spørreundersøkelsen var rettet mot personer som flyttet til Røros i årene 2004-2006. Ifølge SSBs befolkningsstatistikk var dette 584 personer (henholdsvis 197, 171 og 216 personer i hvert av de tre årene).

Populasjonen for undersøkelsen ble trukket fra det sentrale folkeregisteret, bestående av personer som i årene 2004, 2005 eller 2006 var registrert som flyttet til Røros kommune, og som samtidig var minst 20 år gamle i 2006. Dette resulterte i en liste på 355 personer. Vi ønsket bare å intervju en voksen person i hver husstand. Av de 355 personene var 83 personer registrert på samme adresse som en annen person i utvalget. Disse er altså ektefeller eller samboere. Gjennom å trekke ut disse (83 stk), sto vi igjen med et bruttoutvalg på 272 personer.

Spørreundersøkelsen ble gjennomført per telefon, av meningsmålingsinstituttet NORSTAT, som også framskaffet telefonnummer til respondentene. Blant de 272 personene i vårt bruttoutvalg, viste det seg mulig bare å framskaffe telefonnummer til 240 personer. Av disse 240 personene viste det seg ved oppringning at 21 ikke var i målgruppen, mens 10 numre ikke var i bruk. Bruttoutvalget skrumpet således inn til 209 personer.

I tilfeller hvor vi ikke kom i kontakt med eldste ektefelle/samboer, valgte vi å intervju den andre (yngste) ektefellen/samboeren. Dette skjedde i 17 tilfeller.

¹ ”Kulturminner og verdiskaping – tilfellet Røros” gjennomføres av ECON i samarbeid med Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) og er finansiert av programmet ”Landskap i endring” under Norges forskningsråd.

Tabell 2.1 *Antall personer i utvalget*

	Antall personer
På liste fra folkeregisteret	355
-ektefeller/samboere	83
-fant ikke nummer	32
-ikke i målgruppen	21
-nummer ikke i bruk	10
= endelig bruttoutvalg	209

Selv etter inntil 10 tilbakeringinger lyktes det ikke å komme i kontakt med 41 av respondentene. 56 personer ønsket ikke å være med i undersøkelsen. Vi oppnådde svar fra 112 respondenter. Dersom vi regner de 41 respondentene vi ikke lyktes i å komme i kontakt med, som del av bruttoutvalget, fikk vi svar fra 54 prosent av bruttoutvalget. Andelen som svarte i prosent av de som vi kom i kontakt med, og som var i målgruppen, var imidlertid høyere, nemlig 67 prosent.

En svarprosent på 54 må anses som relativt god ut fra hvilke svarprosjenter som gjennomgående oppnås i andre spørreundersøkelser. Eksempelvis hadde Orderud (2001) i en spørreundersøkelse om stedstilknytning blant unge voksne i utkant-Norge en svarprosent på 41.

3 Kjennetegn ved innflytterne

I dette kapitlet viser vi hyppighet av ulike svar på de ulike spørsmålene. I neste kapittel viser vi hvordan svarene fordeler seg i ulike undergrupper av utvalget, der respondentene grupperes etter ulike kjennetegn (kjønn, alder, bosted før flytting, utdanningsnivå med mer).

I tolkningen av resultatene må vi ta hensyn til at respondentene bare omfatter den ene av de to voksne som er gifte/samboende. Utvalget er ikke representativt for alle som flytter, fordi ektefeller/samboere ikke telles med.

3.1 Flytteår

I utvalget fantes det en del som svarte at de flyttet til Røros før 2004. Ellers fordeler innflytterne seg relativt jevnt på de tre årene. At en del svarer at de flyttet til Røros før 2004, men likevel er med i utvalget, kan kanskje komme av at det tok noe tid før flyttingen ble registrert i folkeregisteret.

Tabell 3.1 *Respondenter i nettutvalget etter år de flyttet til Røros.*

	Antall	Prosent
2004 og før	46	41
2005	30	27
2006	36	32
I alt	112	100

3.2 **Alders- og kjønnsfordeling**

De fleste innflytterne i utvalget er ”unge voksne”; drøyt 40 prosent er i alderen 20-35 år. Omtrent halvparten av utvalget er i aldersgruppen 36-66 år. Få av innflytterne i utvalget er mer enn 67 år gamle, jf. Tabell 3.2. Kvinnene i utvalget er gjennomgående litt yngre enn mennene.

Tabell 3.2 *Innflyttere i utvalget etter alder og kjønn. Prosent, der ikke annet er angitt.*

Alder	Mann	Kvinne	Total
Under 20 år	3	1	2
20-35	38	45	43
36-50	23	25	24
51-66	28	23	25
67+	8	5	6
Total	100	100	100
<i>Antall personer</i>	39	73	112

Det er langt flere kvinner enn menn i utvalget. I utvalget er 65 prosent kvinner. Også i bruttoutvalget på 355 personer fra Folkeregisteret, var det en overvekt av kvinner, men i mindre grad enn i nettutvalget. Andelen kvinner i bruttoutvalget på 355 personer, var 57 prosent. Det må således ha vært noe større frafall av menn enn av kvinner på ulike trinn i prosessen fra bruttoutvalg til nettutvalg.

Drøyt 50 prosent av mennene og knapt 60 prosent av kvinnene flyttet til Røros uten ektefelle/samboer. Drøyt 1/3 av innflytterne hadde med seg en ektefelle/samboer fra opprinnelig bosted. Denne andelen var høyere blant menn enn blant kvinner, jf tabellen nedenfor.

Tabell 3.3 *Innflyttere i utvalget som flyttet med/uten ektefelle/samboer. Prosent der ikke annet er angitt.*

Da du flyttet til Røros...	Mann	Kvinne	Total
Flyttet du til Røros uten ektefelle/samboer?	51	58	55
Flyttet du til ektefelle/samboer som allerede bodde på Røros?	5	14	11
Flyttet du med ektefelle/samboer fra opprinnelig bosted?	44	29	34
I alt	100	100	100
Antall personer	39	73	112

Legger vi til medflyttende ektefeller/samboere, øker antall flyttende kvinner med 17, fra 73 til 90, mens antall flyttende menn øker med 21 fra 39 til 60². Selv om kjønnsfordelingen jevnes noe ut ved å ta hensyn til at mange av respondentene har medflyttende ektefeller/samboere, gjenstår bildet av et klart kvinneflertall blant innflytterne i nettoutvalget.

3.3 Barn

Knapt 1/3 av respondentene som flyttet til Røros, hadde med seg barn, jf. Tabell 3.4. Til sammen var det 57 barn som flyttet. Andelen som hadde med barn da de flyttet var omtrent den samme blant menn som blant kvinner.

Tabell 3.4 *Andel av utvalget som hadde med seg barn da de flyttet til Røros. Prosent dersom ikke annet er angitt.*

	Mann	Kvinne	Total
Ingen barn	72	71	71
Ett barn	10	12	12
To barn	15	12	13
Tre eller flere barn	3	4	4
I alt	100	100	100
Antall personer	39	73	112
Antall medflyttende barn per person	0,49	0,52	0,51

3.4 Fraflyttingssted

Dataene fra Folkeregisteret inneholdt informasjon om respondentenes fraflyttingskommune. Resultatene er vist i Tabell 3.5. Vi spesifiserer i tabellen antall personer som flyttet fra kommuner i Sør-Trøndelag og Hedmark om de kom fra en av kommunene Holtålen, Os, Midtre Gauldal eller Tolga. Dette er de nærmeste nabokommunene til Røros.

² Vi forutsetter her at disse ektefellene og samboerne har motsatt kjønn av respondenten.

Tabell 3.5 *Opprinnelig bosted før flytting til Røros. Prosent der ikke annet er angitt.*

	Mann	Kvinne	Total
Holtålen, Midtre Gauldal, Tolga, Os	21	22	21
Hedmark utenom Tolga, Os	3	8	6
Trondheim	28	14	19
Sør-Trøndelag utenom Trondheim, Holtålen og Midtre Gauldal	5	15	12
Oslo, Akershus	10	14	13
Landet ellers	23	21	21
Utlandet	10	7	8
Sum	100	100	100
Antall personer	39	73	112

Kilde: Folkeregisteret

Knapt 60 prosent av innflytterne i utvalget kom fra Hedmark eller Sør-Trøndelag. Drøyt en femdel av innflytterne i utvalget kom fra de fire nærstående kommunene Holtålen, Midtre Gauldal, Tolga eller Os. Om lag like stor andel kom fra Trondheim. Ser vi fylkene under ett, bodde omtrent 20 prosent tidligere i Hedmark, mens nesten 40 prosent bodde i en annen kommune i Sør-Trøndelag. Innflyttingsmessig synes således Røros mer orientert nordover mot Trøndelag enn sørover mot Hedmark. For øvrig er det ganske stor geografisk spredning på opprinnelsesstedet. Knapt 1/10 kom fra utlandet. Andelen som flyttet fra Trondheim var langt høyere blant menn enn blant kvinner, mens kvinnene i noe større grad enn mennene kom fra flere andre steder.

Vi spurte også om fraflyttingsstedet var storby eller småby, jf. Tabell 3.6

Tabell 3.6 *Kjennetegn ved innflytternes opprinnelige bosted. Prosent der ikke annet er angitt.*

	Mann	Kvinne	Total
Storby (minst 100.000 innbyggere)	49	27	35
Mellomstor by (20.000-100.000 innbyggere)	8	12	11
Småby eller bygdeby (2000-20.000 innbyggere)	10	29	22
Tettsted (under 2000 innbyggere)	23	19	21
Sted med spredt bebyggelse	10	12	12
Sum	100	100	100
Antall personer	39	73	112

Drøyt 1/3 av innflytterne oppgir at de flyttet fra en storby. Det kan synes som om det er en relativt stor gruppe av innflytterne som er folk fra storbyer. Ellers var det en ganske jevn spredning mellom byer og tettsteder av ulik størrelse. De mannlige innflytterne kommer i langt større grad enn de kvinnelige innflytterne kvinnene fra en storby, mens kvinnene i større grad enn mennene kommer fra småbyer.

3.5 Hvor i Røros bor innflytterne?

Omkring ¼ av innflytterne bosatte seg i den gamle trehusbebyggelsen i bergstaden, mens knapt 40 prosent bosatte seg i henholdsvis øvrig bebyggelse i bergstaden og utenfor bergstaden, jf. Tabell 3.7.

Tabell 3.7 *Bosted i Røros. Prosent der ikke annet er angitt.*

	Mann	Kvinne	Total
Den gamle trehusbebyggelsen i Bergstaden	18	26	23
Øvrig bebyggelse i Bergstaden	46	34	38
Utenfor Bergstaden	36	40	38
Sum	100	100	100
Antall personer	39	73	112

3.6 Utdanningsnivå

Innflytternes utdanningsnivå er beskrevet i Tabell 3.8.

Tabell 3.8 *Fordeling av innflyttere etter utdanningsnivå og fraflyttingskommune. Prosent.*

	Mann	Kvinne	Total
Ungdomsskole	3	5	4
Videregående yrkesfag (fagbrev)	31	26	28
Videregående allmennfag (studiekompetanse)	15	18	17
Høyskole/universitet til og med 4 år	33	36	35
Høyskole/universitet mer enn 4 år	18	15	16
Total	100	100	100
Antall personer	39	73	112

Av innflytterne i utvalget hadde drøyt 50 prosent høyskole- eller universitetsutdanning, med hovedvekt på utdanning kortere enn 4 år. Om lag en av 6 i utvalget hadde videregående allmennfag som høyeste fullførte utdanning, mens drøyt en fjerdedel hadde yrkesfaglig opplæring. Det var ingen merkbare kjønnsforskjeller.

3.7 Tilknytning til Røros

I flytteforskningen skilles det gjerne mellom innflyttere som tidligere har bodd i tilflyttingskommunen og som en periode har bodd et annet sted (tilbakeflyttere) og personer som aldri før har bodd i tilflyttingskommunen (nyinnflyttere). Vi spurte om intervjuobjektet selv tidligere har bodd på Røros, jf. Tabell 3.9. Vi spurte også om eventuell medflyttende ektefelle/samboer tidligere hadde bodd på Røros. Resultatene er vist i Tabell 3.9.

Drøyt 40 prosent av utvalget oppgir at de tidligere har bodd på Røros, og er altså tilbakeflyttere. Selv om intervjuobjektet ikke selv tidligere har bodd på Røros, kan vedkommende ha flyttet til Røros sammen med ektefelle/samboer fra Røros, som vedkommende bodde sammen med på det opprinnelige bostedet. En slik flytting kan også karakteriseres som tilbakeflytting. Hvis vi inkluderer i tilbakeflytterne personer i utvalget som flyttet til Røros og der enten de selv eller ektefelle/samboer på opprinnelig bosted tidligere hadde bodd på Røros, øker andelen tilbakeflyttere til 46 prosent.

Tabell 3.9 *Har du eller eventuell medflyttende ektefelle/samboer tidligere bodd på Røros (N = 112)?*

	Mann	Kvinne	Total
Respondenten tidligere bodd på Røros	44	40	41
Enten respondenten eller medflyttende ektefelle/samboer har tidligere bodd på Røros	51	42	46

3.8 Jobbrelaterte forhold

Det å ha en jobb ses ofte som en grunnleggende faktor for å flytte til et sted og etablere seg der. Mye av flytteforskningen som er gjennomført med utgangspunkt i økonomifaget fokuserer utelukkende på sammenhenger mellom jobbmulighetene i ulike regioner og flyttemønstrene. Det er vanlig å finne at jo bedre arbeidsmarkedet er i en region (kommune), desto større er flyttingen dit. For å belyse spørsmålet om hvor viktig jobb er for flyttingen, spurte vi først om intervjuobjektene var i arbeid på det opprinnelige bostedet og om de hadde en jobb å gå til på Røros. For personer som flyttet til Røros med ektefelle/samboer spurte vi om disse forholdene for ektefellen/samboeren også.

Omtrent halvparten var i jobb på opprinnelig bosted da beslutningen om å flytte ble tatt, jf. Tabell 3.10. Av de 38 medflyttende ektefeller/samboere, var omtrent 2/3 i jobb på opprinnelig bosted.

Tabell 3.10 *Da du bestemte deg for å flytte, var du og eventuell ektefelle/samboer i arbeid på det opprinnelige bostedet?*

	Prosent	Antall personer
Respondenten i jobb	51	112
Ektefelle/samboer i jobb	68	38
Både respondent og ektefelle/samboer i jobb	45	38
Verken respondent eller ektefelle/samboer i jobb	21	38

Note: 112 personer besvarte skjemaet. 38 av disse svarte at de flyttet med en samboer/ektefelle fra opprinnelig bosted. Antall personer som kunne svart ja på spørsmålet i de tre siste linjene, er altså 38.

Så kommer vi til spørsmålet om jobb etter flytting til Røros. Bare drøyt 40 prosent av utvalget på 112 personer svarte at de hadde en jobb å gå til på Røros da de flyttet, jf. Tabell 3.11. Blant mennene var denne andelen høyere enn blant kvinnene, 56 prosent mot 34 prosent.

Blant de 38 medflyttende ektefeller/samboer var det drøyt halvparten som hadde jobb å gå til. Tar vi med dem som fikk jobb etter at de flyttet til Røros, blir andelen i jobb på over 70 prosent. Det er altså 30 prosent av utvalget som ikke har arbeidet etter at de kom til Røros.

Tabell 3.11 *Arbeid ved og etter flytting til Røros*

	Prosent	Antall personer i gruppen
Respondenten hadde jobb å gå til på Røros	42	112
Respondenten har hatt arbeid på Røros etter innflytting	74	112
Medflyttende ektefelle/samboer hadde jobb å gå til	55	38
Medflyttende ektefelle/samboer har hatt arbeid på Røros etter innflytting	71	38

Andelen som enten hadde jobb på Røros da de flyttet eller som senere fikk seg jobb på Røros, avtar med alderen, jf. Tabell 3.12. Blant de i utvalget som var under 35 år gamle, var andelen som hadde arbeidet etter flyttingen mer enn 90 prosent. Blant innflytterne i aldersgruppen 51-66 år var denne andelen klart lavere (drøyt halvparten).

Tabell 3.12 *Andel som enten hadde jobb på Røros da de flyttet eller senere har hatt jobb på Røros.*

Alder	Prosent
Under 35	92
35-60	81
51-66	54
67+	0
I alt	74
Antall personer	112

Vi stilte også spørsmål innenfor hvilken type virksomhet intervjuobjektene og deres eventuelle medflyttende ektefeller/samboere arbeidet etter at de kom til Røros, jf. Tabell 3.13. Bortimot $\frac{3}{4}$ av utvalget hadde hatt jobb på Røros etter flyttingen. De fleste av disse hadde arbeidet innenfor offentlig sektor. Andelen som hadde fått sin første jobb i industri eller primærnæringene, var lav (ca 10 prosent av dem som hadde hatt jobb).

Tabell 3.13 *Type jobb (første jobb) på Røros for respondentene og eventuell ektefelle/samboer. Prosent av utvalget dersom ikke annet er angitt.*

	Respondentene	Ektefelle/ samboer	I alt
Jordbruk, skogbruk, fiske.	1	0	1
Industri	7	5	7
Bygg og anlegg (eks. håndverker)	4	0	3
Privat tjenesteyting (varehandel, frisør, forretningsmessige tjenester, overnatting, servering)	25	21	24
Driver egen kunstnerisk eller kulturell virksomhet	0	3	1
Offentlig administrasjon og tjenesteyting (kontor, skole, helse, omsorg etc.)	29	39	32
Annet	7	3	6
Sum med jobb	74	71	73
Ikke i jobb	26	29	27
Sum	100	100	100
Antall personer	112	38	150

Vi spurte også om den første jobben på Røros var rettet mot turisme eller mot de fysiske kulturminnene. Respondentene ble bedt om å angi i hvor stor grad (4 alternativer) jobben var rettet mot turisme og mot kulturminner.

Tabell 3.14 *I hvor stor grad var din første jobb på Røros rettet mot hhv turisme og mot de fysiske kulturminnene? Prosent dersom ikke annet er angitt.*

	Turisme		Fysiske kulturminner 1)	
	Respondentene	Ektef/samboer	Respondentene	Ektef/samboer
I stor grad	19	11	6	4
Til en viss grad	12	11	10	7
I liten grad	19	15	11	15
Ikke rettet mot formålet	49	63	73	74
Sum	100	100	100	100
Antall personer med jobb på Røros	83	27	83	27

1) I spørreskjemaet ble følgende eksempler nevnt: ”(eksempelvis museet, arbeid med bygningsbevaring og vedlikehold)”

Bortimot en tredjedel av innflytterne i utvalget som hadde hatt jobb på Røros, svarte at den første jobben i stor grad eller til en viss grad var rettet mot turisme. En av fem i denne gruppen svarte at jobben i stor grad var rettet mot turisme. Andelen av respondentene som svarte at jobben til en viss grad eller i stor grad var rettet mot de fysiske kulturminnene, var lavere; omtrent 1 av 6 respondenter som hadde vært i jobb svarte dette.

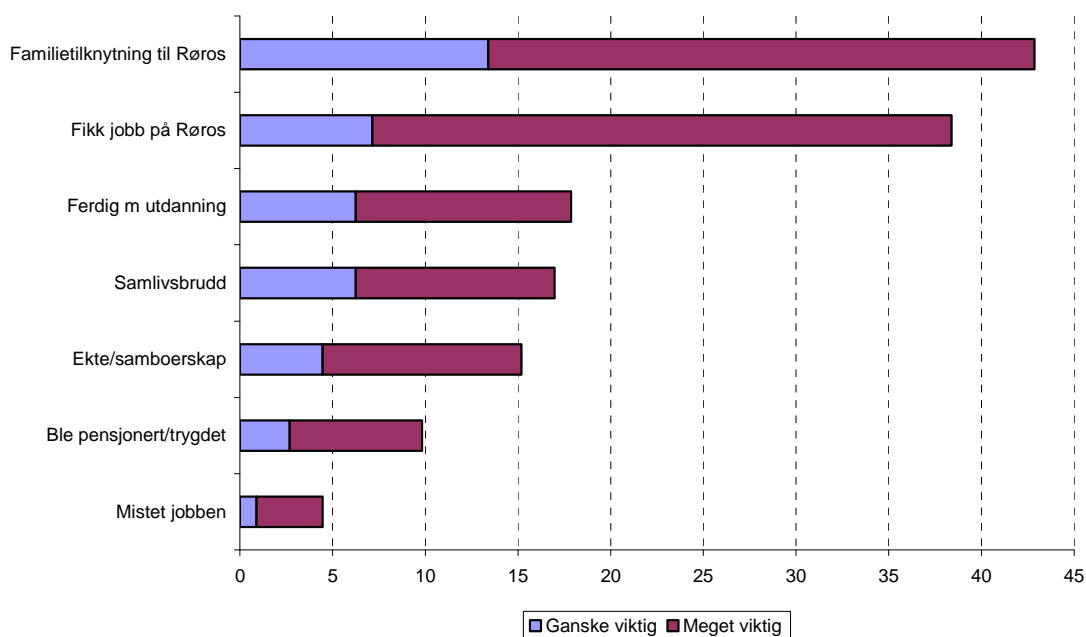
Andelene av medflyttende ektefeller/samboere i jobb som hadde arbeid relatert til turisme og fysiske kulturminner var noe lavere enn blant respondentene.

4 Hva ligger bak flyttebeslutningen?

For å komme nærmere hvilke drivkrefter som forårsaker flyttingen, stilte vi to typer spørsmål, det vil si utsagn som respondentene ble bedt om å si seg enige eller uenige i (graderte svar). Den ene typen utsagn gjaldt forhold som gjelder den enkelte. Den andre typen utsagn gjaldt kjennetegn ved Røros.

Vi ser først på de individuelle flytteutløsende faktorene, jf. Figur 4.1.

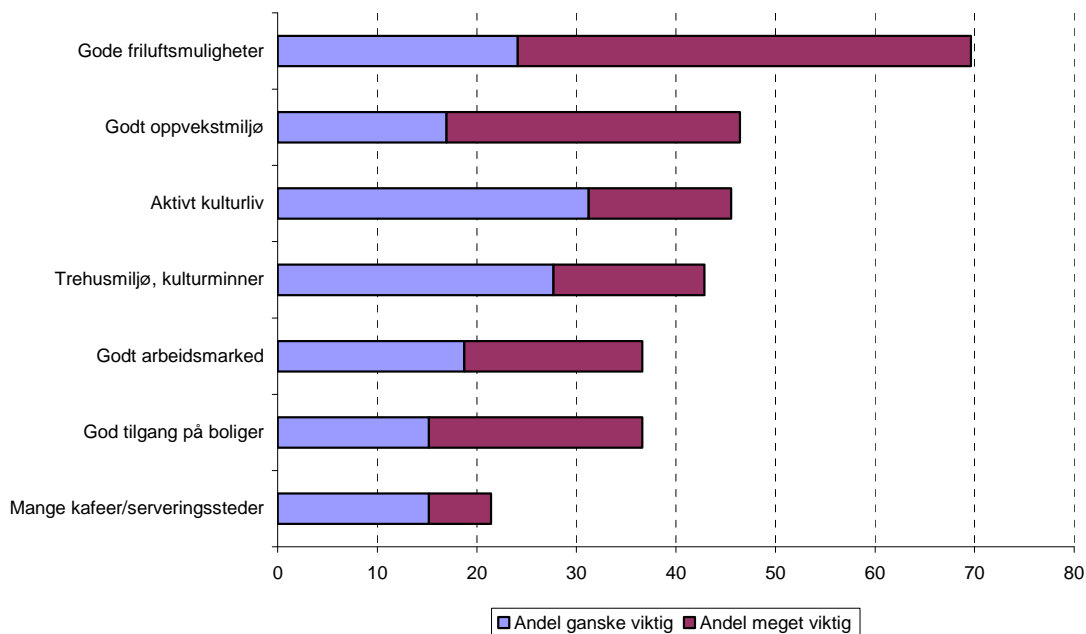
Figur 4.1 Betydning av ulike individuelle forhold for beslutningen om å flytte til Røros. Andel som svarer ganske viktig og meget viktig. Prosent.

Familietyknytning til Røros og det å få jobb på Røros er ut fra svarene i figuren de to viktigste grunnene til å flytte til Røros. Mange anser også at det å bli ferdig med utdanningen var viktig for flyttebeslutningen. Familiemessige forhold (samlivsbrudd og etablering av samliv) er samlet også av en viss betydning.

Vi ser deretter nærmere på betydningen av kjennetegn ved Røros for flyttebeslutningen, jf. Figur 4.2.

Figur 4.2 Betydning av ulike kjennetegn ved Røros for beslutningen om å flytte til Røros. Andel som svarer ganske viktig og meget viktig. Prosent.

Grupperer vi faktorene etter andelen som svarer enten ganske viktig eller meget viktig, skårer friluftsmuligheter klart høyest, med 70 prosent. Derneft kommer oppvekstmiljø, kulturliv og kulturminner relativt jevnt ut med andeler på ca 45 prosent. Arbeidsmarkedsmulighetene og tilgangen på boliger kommer ennå noe svakere ut, med ca 35 prosent. Tilgangen på kafeer og serveringssteder er den faktoren som spilte minst rolle for flyttebeslutningen dersom vi bruker andelen som svarer ganske viktig eller meget viktig som indikator.

Begrenser vi oss til andelene som angir at de ulike faktorene var ”meget viktig” for flyttebeslutningen, blir bildet litt annerledes. Friluftsmulighetene og oppvekstmiljø kommer fortsatt ut som de to viktigste flyttemotiverende faktorene, slik respondentene selv oppfatter det. Men tilgang på boliger og godt arbeidsmarked fortrengrer kulturliv og kulturminner som de flyttemotiverende faktorene som er av nest størst betydning. Tilgang til kafeer og serveringssteder anses minst viktig av disse faktorene også når betydningen måles med andelen som anser at faktorene er ”meget viktig”. Aktivt kulturliv og kulturminnene angis som meget viktig av omtrent 15 prosent av de som flytter til Røros.

Når man vurderer å flytte, er ofte jobb en kritisk faktor. Både at man i det hele tatt får en jobb, men også at man får en jobb som passer med kvalifikasjoner og karriereplaner. Det er et velkjent problem i flytteanalyser å tallfeste den relative betydningen av jobbmulighetene i forhold til kjennetegn ved lokalsamfunnet som påvirker bokvalitetene. Når så mange svarer friluftsmulighetene som den viktigste faktoren for flyttebeslutningen kan vi ikke uten videre tolke dette som at jobbmulighetene ikke er viktige. Selv om det er vanskelig å tallfeste den relative betydningen av jobbmuligheter i forhold til for eksempel mulighetene til å drive friluftsliv, tror vi at vårt opplegg gir en god pekepinn på rangeringen av betydningen av faktorene som *ikke* har med mulighetene til å få en jobb å gjøre. Her framstår altså kulturminnene som en relativt sett lite viktig faktor, selv om kulturminnene tillegges en viss betydning. En ”bymessig faktor” som mange kafeer og spisesteder tillegges også gjennomgående liten vekt som flyttemotiv.

5 Flytteplaner

Man kan tenke seg at en del som flytter til Røros gjør det som ledd i en karriere som innebærer flytting, for eksempel helsepersonell eller personer med lederstillinger i kommunal eller privat virksomhet. For å belyse omfanget av denne typen flyttemotiver, ba vi respondentene angi hvor enige eller uenige de var i utsagnet ”*Da jeg flyttet til Røros, kunne jeg like gjerne flyttet et annet sted*”. For å undersøke om Røros som flyttemål konkurrerer med andre steder, ba vi respondentene angi hvor enige eller uenige de var i utsagnet ”*Vi kunne like gjerne ha flyttet til et annet sted enn Røros*”.

De fleste av innflytterne i utvalget hadde planer om å forbli boende på Røros. Bare knapt 1/3 av utvalget hadde i varierende grad planer om å flytte videre på et senere tidspunkt, jf. Tabell 5.1. En av 4 i utvalget svarer at de like gjerne kunne flyttet til et annet sted enn Røros. Bortimot 60 prosent av respondentene erklærer imidlertid seg ”helt uenig” i denne påstanden om at de like gjerne kunne flyttet til et annet sted enn Røros. Det tyder på at en stor andel av de som flytter til Røros gjør det som følge av kvaliteter som anses helt unike for Røros, enten det er egen tilknytning til stedet eller det er kulturminnene. Bare 15 prosent av respondentene svarer at de ikke tror de vil bo på Røros om 5 år.

Tabell 5.1 *Grad av enighet i utsagn om flytteplaner på flyttetidspunktet. Prosent av respondentene.*

	Ingen planer om videreflytting på flyttetidspunktet	Kunne like gjerne flyttet til et annet sted enn Røros
Helt uenig	19	51
Delvis uenig	9	11
Verken enig	13	12
Delvis enig	13	10
Helt enig	43	15
Vet ikke	4	2
I alt	100	100

Tabell 5.2 *Er du mer eller mindre positiv til å bo på Røros i forhold til da du flyttet dit?*

	Prosent
Mye mer positiv	38
Litt mer positiv	18
Uendret	33
Litt mer negativ	5
Mye mer negativ	4
Vet ikke	2
Total	100

Tabell 5.3 *Tror du at du vil bo på Røros om 5 år?*

	Prosent
Ja	74
Nei	14
Usikker	13
Total	100

Det er også interessant å merke seg at over 60 prosent av respondentene sier de er blitt mer positive til det å bo på Røros etter at de flyttet til stedet, mens bare drøyt 10 prosent er blitt mer negative, jf. Tabell 5.3.

6 Sammenhenger i ulike grupper av flyttere

I dette kapitlet studerer vi hvordan respondentenes svar fordeler seg dersom vi deler utvalget i undergrupper. Disse er

- Tilbakeflyttere/nyinnflyttere
- Kjønn
- Alder
- Familiesituasjon (barn/ikke barn)
- Utdanningsnivå

6.1 Tilbakeflyttere og nyinnflyttere

Vi deler gjennomgående utvalget i to grupper, a) Tilbakeflyttere, definert som dem som selv eller hadde medflyttende ektefelle/samboer som tidligere har bodd på Røros og b) nyinnflyttere, det vil si øvrige som flyttet til Røros.

Blant tilbakeflytterne var knapt 40 prosent menn. Blant de som ikke tidligere har bodd på Røros, var mannsandelen knapt 30 prosent. Det er en videre en tendens til at nyinnflytterne er litt yngre enn tilbakeflytterne. Nesten halvparten av nyinnflytterne var 35 år eller yngre, mot knapt 40 prosent blant tilbakeflytterne. Det var gjennomgående små forskjeller i utdanningsnivå mellom tilbakeflyttere og nyinnflyttere, selv om andelen med høyere utdanning var noe høyere blant nyinnflytterne (54 prosent mot 48 prosent).³

Det er noe høyere andel blant nyinnflyttere enn blant tilbakeflyttere som kommer fra byer, særlig storbyer, og tilsvarende lavere andeler som kommer fra småsteder, jf. Tabell 6.1. Det er en langt større andel blant tilbakeflytterne enn blant nyinnflytterne som flyttet fra et mindre tettsted (2000 innbyggere eller mindre).

Tabell 6.1 *Kjennetegn ved fraflyttingsstedet. Prosent der ikke annet er angitt.*

	Tidligere bodd på Røros	Ikke tidligere bodd på Røros
Storby (minst 100.000 innbyggere)	31	38
Mellomstor by (20.000-100.000 innbyggere)	10	11
Småby eller bygdeby (2000-20.000 innbyggere)	16	28
Tettsted (under 2000 innbyggere)	31	11
Sted med spredt bebyggelse	12	11
I alt	100	100
Antall personer	51	61

Det er også en tendens til at nyinnflytterne har flere barn med seg når de flytter, enn det tilbakeflytterne har. Hver nyinnflytter har i gjennomsnitt med seg 0,61 barn, mens de tilsvarende tallet er 0,39 for tilbakeflytterne, jf. vedlegg. Denne forskjellen må ses i sammenheng med at nyinnflytterne i gjennomsnitt er yngre enn tilbakeflytterne.

Det er en svak tendens til at andelen som bosatte seg i den gamle treshusbebyggelsen i Bergstaden var noe høyere blant nyinnflytterne enn blant tilbakeflytterne, men forskjellen var liten (26 mot 20 prosent), jf. vedlegg.

Vi ser nå nærmere på respondentenes vurdering av hvilke kjennetegn ved Røros som de anså viktige for flyttebeslutningen. De to gruppene legger stort sett vekt på de samme faktorene, men det er noen forskjeller, jf. Tabell 6.2.

³ Tallene til utsagnene i dette avsnittet er vist i vedlegg.

Tabell 6.2 *Andel som svarer "Meget viktig" for ulike kjennetegn ved Røros for beslutningen om å flytte til Røros. Prosent av respondenter i hver gruppe der ikke annet er angitt.*

	1	2
	Tidligere bodd på Røros	Ikke tidligere bodd på Røros
Aktivt kulturliv	10	18
Friluftsmulighetene	49	43
Godt oppvekstmiljø for barn	20	38
Det gamle trehusmiljøet og kulturminnene	14	16
God tilgang på boliger	27	16
Mange kafeer og serveringssteder	4	8
Godt arbeidsmarked	14	21
Antall personer (N)	51	61

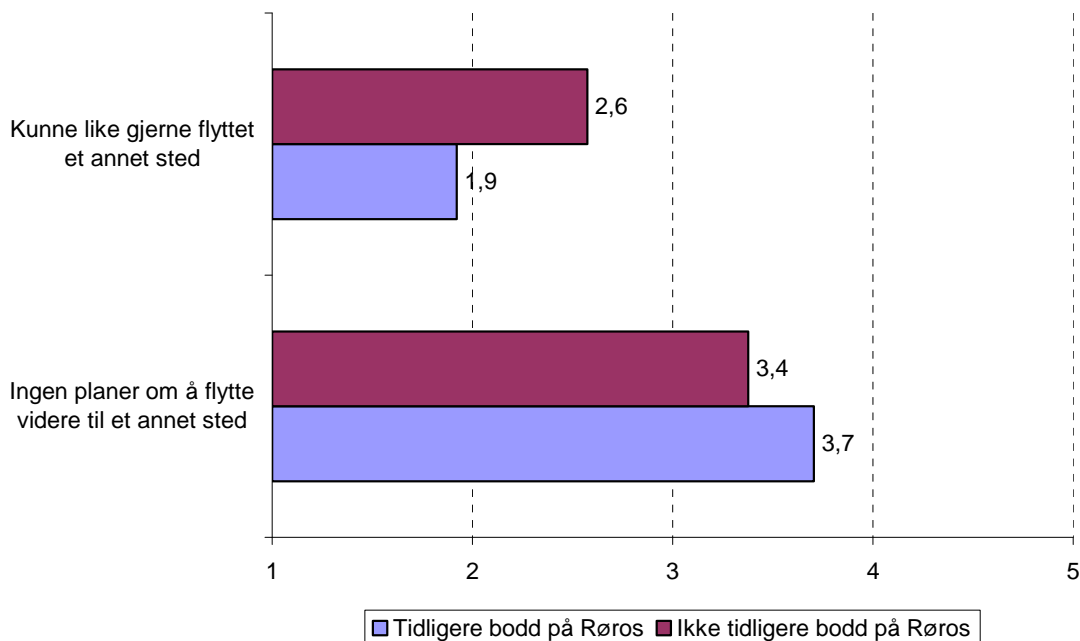
Friluftsmulighetene står fram som den viktigste grunnen til å flytte til Røros i begge gruppene. Oppvekstmiljøet er også en faktor mange har lagt vekt på. Nyinnflytterne legger klart større vekt på godt oppvekstmiljø enn tilbakeflytterne. At nyinnflytterne gjennomgående er noe yngre enn tilbakeflytterne og gjennomgående har flere barn enn dem, bidrar til å forklare denne forskjellen. Tilbakeflytterne på sin side tillegger god tilgang på boliger klart større vekt enn de innflytterne som ikke har bodd på Røros før.

Godt arbeidsmarked kommer litt ned på listen. Omtrent 15 prosent sier det gamle trehusmiljøet var meget viktig for flyttebeslutningen. Forskjellen mellom de to gruppene innflyttere var beskjeden.

Gjennomsnittlig grad av enighet på utsagnene om man like gjerne kunne flyttet et annet sted og om framtidige flytteplaner, er vist i Figur 6.1. Gjennomsnittstallet framkommer ved å gi "helt uenig" verdien 1 og "Helt enig" verdien 5⁴. En gjennomsnittsverdi lavere enn 3 tilsier at respondentene gjennomgående var mer uenig i utsagnene enn de var enige.

⁴ De som svarte "vet ikke" ble gitt verdien 3.

Figur 6.1 Gjennomsnittlig grad av enighet med utsagn om flytting (1 = helt uenig til 5 = helt enig)

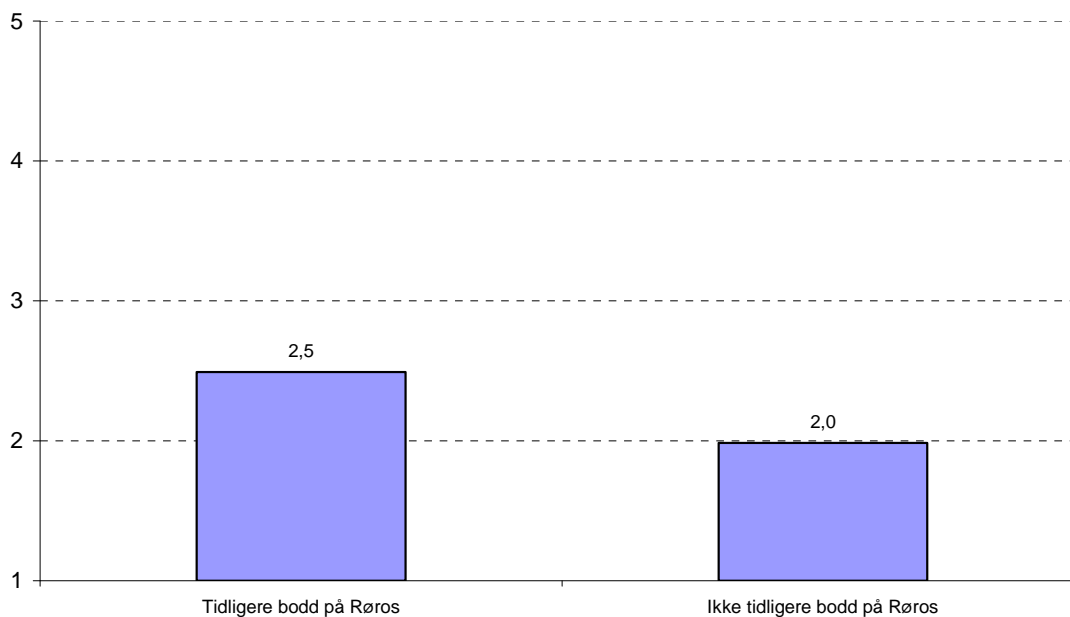
De fleste var uenige i utsagnet om at de like gjerne kunne flyttet til et annet sted enn Røros. Tilbakeflytterne var gjennomgående mer uenige i dette utsagnet enn nyinnflytterne, det vil si at andre steder enn Røros var særlig lite aktuelle som flyttemål for denne gruppen. Men også nyinnflytterne var gjennomgående uenige i utsagnet, det vil si at mange i denne gruppen må ha sett noen unike kvaliteter ved Røros som bosted.

Når det gjelder planer om å flytte videre, var det en klar overvekt i begge grupper som ikke hadde planer om å flytte videre til et annet sted i framtiden (gjennomsnitt høyere enn 3). Blant tilbakeflytterne var det en litt sterkere tendens til å planlegge å forbli på Røros enn blant nyinnflytterne, men forskjellen var ikke stor.

For Røros er det av interesse om innflytterne synes det å bo på Røros svarer til forventningene. Dette er belyst ved å spørre om man er mer eller mindre positiv til å bo på Røros enn det man var da man flyttet dit.

Gjennomgående er innflytterne blitt mer positive til å bo på Røros etter at de flyttet dit. Mer enn halvparten av innflytterne er blitt mer positive. Tendensen gjenspeiles i en gjennomsnittlig skåre på 2,2, der en verdi på 3 angir uendret vurdering. Tendensen til å bli mer fornøyd er særlig sterk blant nyinnflytterne. Blant disse er to tredjedeler av innflytterne blitt mer positive til å bo på Røros enn de var da de flyttet.

Figur 6.2 Endring i vurdering av Røros som bosted i forhold til på flyttetidspunktet. (1 = mye mer positiv; 5 = mye mer negativ)

De aller fleste innflytterne tror de fortsatt vil bo på Røros om 5 år, med en litt større andel blant tilbakeflytterne enn blant nyinnflytterne, 77 mot 72 prosent.

6.2 Kjønnforskjeller

I dette avsnittet presenterer vi svarfordelingen på en del sentrale variabler for henholdsvis menn og kvinner.

Forskjellene mellom menn og kvinner i betydningen av individuelle faktorer for flyttebeslutningen er små. En noe høyere andel kvinner enn menn legger vekt på inngåelse eller opphør av samliv som meget viktig faktor bak flyttebeslutningen (vedleggstabell). Vi ser nå nærmere på kjønnforskjeller i vurderingen av betydningen av ulike kjennetegn ved Røros for flyttebeslutningen, jf Tabell 6.4.

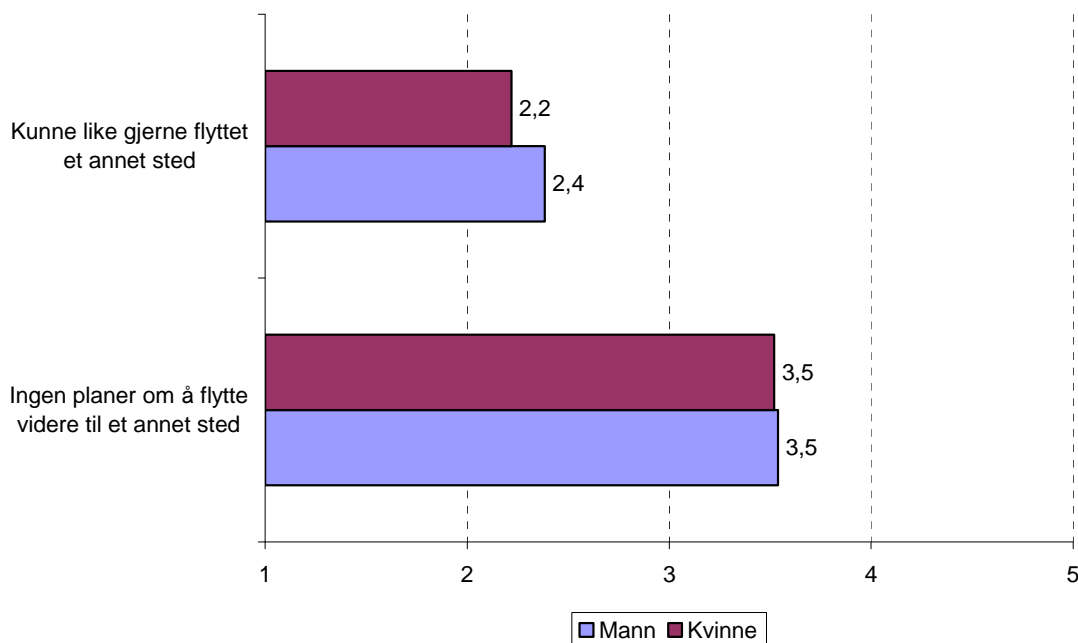
Tabell 6.3 *Andel som svarer at ulike faktorer var ”meget viktig” for flyttebeslutningen. Present der ikke annet er angitt.*

	Mann	Kvinne
Aktivt kulturliv	10	16
Det gamle trehusmiljøet og kulturminnene	8	19
Friluftsmulighetene	41	48
Godt oppvekstmiljø for barn	23	33
God tilgang på boliger	18	23
Mange kafeer og serveringssteder	5	7
Godt arbeidsmarked	15	19
Antall personer	39	73

For de fleste faktorene er det små kjønnsforskjeller i vurderingene. Unntak er kulturminnene oppvekstmiljø, der det er en markert høyere andel blant kvinnene enn blant mennene som mener disse faktorene var meget viktige for flyttebeslutningen. Generelt var det en tendens til at mennene vurderte alle faktorene som mindre viktige enn det kvinnene gjorde.

Kjønnsforskjeller i vurdering av om alternative steder konkurrerte med Røros som flyttemål, av framtidige flytteplaner og framtidig bosted er vist i figuren nedenfor.

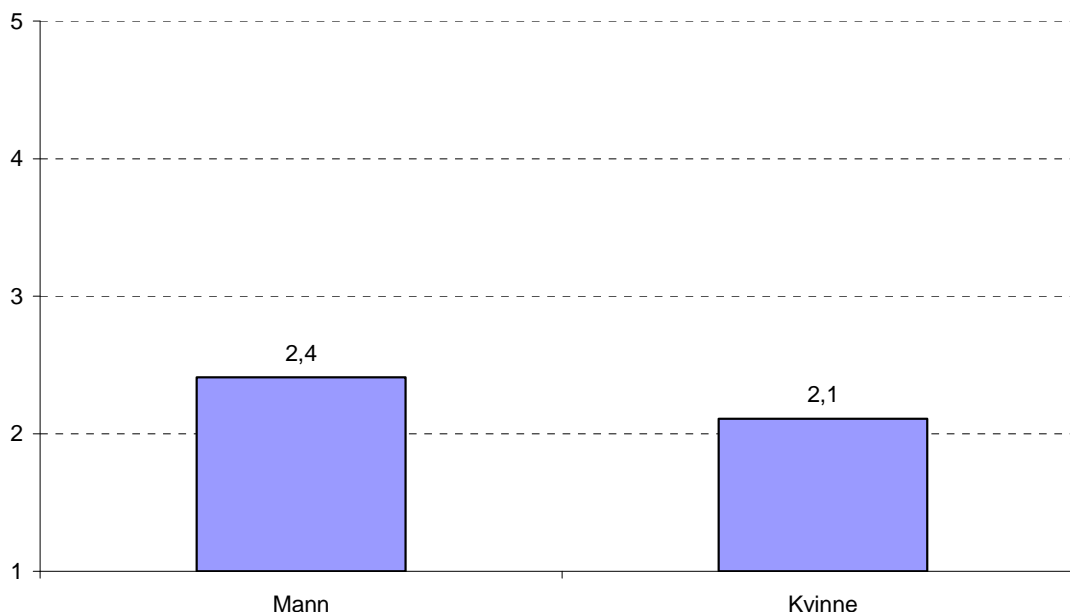
Figur 6.3 *Gjennomsnittlig grad av enighet med utsagn om flytting (1 = helt uenig til 5 = helt enig)*

Både menn og kvinner er mer enige enn uenige i utsagnet om at de ikke har planer om å flytte noe annet sted. Kjønnsforskjellene er forholdsvis små, men kvinnene er svakt mer knyttet til Røros som bosted enn det mennene er.

I gjennomsnitt har respondentene blitt mer positive til å bo på Røros siden de flyttet dit. Tendensen er ennå mer utpreget blant kvinnene enn blant mennene, jf. figuren nedenfor.

Figur 6.4 Endring i vurdering av Røros som bosted i forhold til på flyttetidspunktet. (1= mye mer positiv; 5 = mye mer negativ)

Blant mennene er det 79 prosent som tror de vil bo på Røros om 5 år, mot 71 prosent blant kvinnene.

Det er også små forskjeller i hvor innflyttende menn og kvinner bosetter seg i Røros, jf. vedlegg.

6.3 Alder

Vi har undersøkt nærmere hvordan viktigheten av ulike kjennetegn ved Røros for flyttebeslutningen varierer med alder, jf. Tabell 6.4.

Tabell 6.4 Andel som svarer ”Meget viktig for flyttebeslutningen” for ulike kjennetegn ved Røros, etter alder. Prosent der annet ikke er angitt.

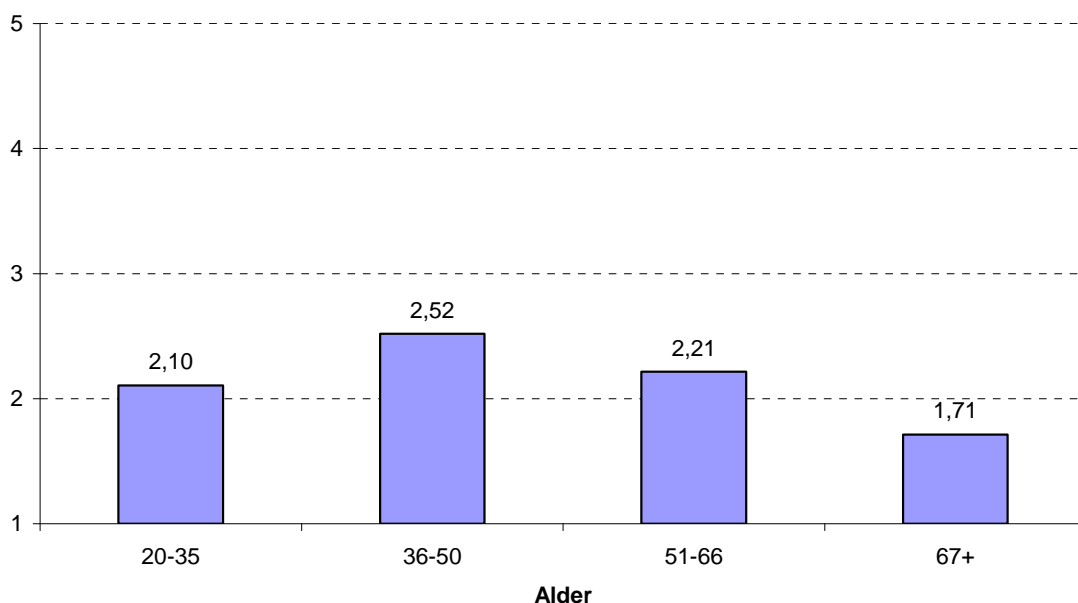
	Alder			I alt
	35 og under	36-50	51+	
Friluftsmulighetene	34	44	63	46
Godt oppvekstmiljø for barn	38	33	14	29
God tilgang på boliger	16	30	23	21
Godt arbeidsmarked	22	19	11	18
Det gamle trehusmiljøet og kulturminnene	8	22	20	15
Aktivt kulturliv	12	15	17	14
Mange kafeer og serveringssteder	4	7	9	6
Antall personer (N)	50	27	35	112

Friluftsmulighetene skårer høyest i aldersgruppene over 35 år. For oppvekstmiljøet er mønsteret motsatt. Oppvekstmiljøet tillegges størst betydning blant de yngre og mindre

betydning blant de eldre innflytterne. Godt arbeidsmarked er også mindre viktig for de eldre. Det kan ha sammenheng med at enkelte eldre flytter (tilbake) til Røros når de blir pensjonister. Kulturminnene betyr noe mer blant de to eldste aldersgruppene enn blant gruppen yngre enn 36 år.

Figuren nedenfor viser hvordan tilfredsheten med å bo på Røros er endret i forhold til flyttetidspunktet. De som har erfart størst økning i tilfredshet er de eldste og deretter de yngste innflytterne.

Figur 6.5 Mer eller mindre positiv til å bo på Røros i forhold til da du flyttet dit. Gjennomsnittlig skåre (1 = mye mer positiv, 5 = mye mer negativ).

6.4 Opprinnelig bosted

Friluftsmulighetene skårer særlig høyt som viktig kjennetegn ved Røros for flyttebeslutningen blant dem som flyttet fra en storby, jf. Tabell 6.5. Drøyt 55 prosent v innflytterne fra storby angav at friluftsmulighetene var meget viktig for beslutningen om å flytte, mot 40 prosent for dem som opprinnelig bodde i mellomstor by/småby og på mindre steder.

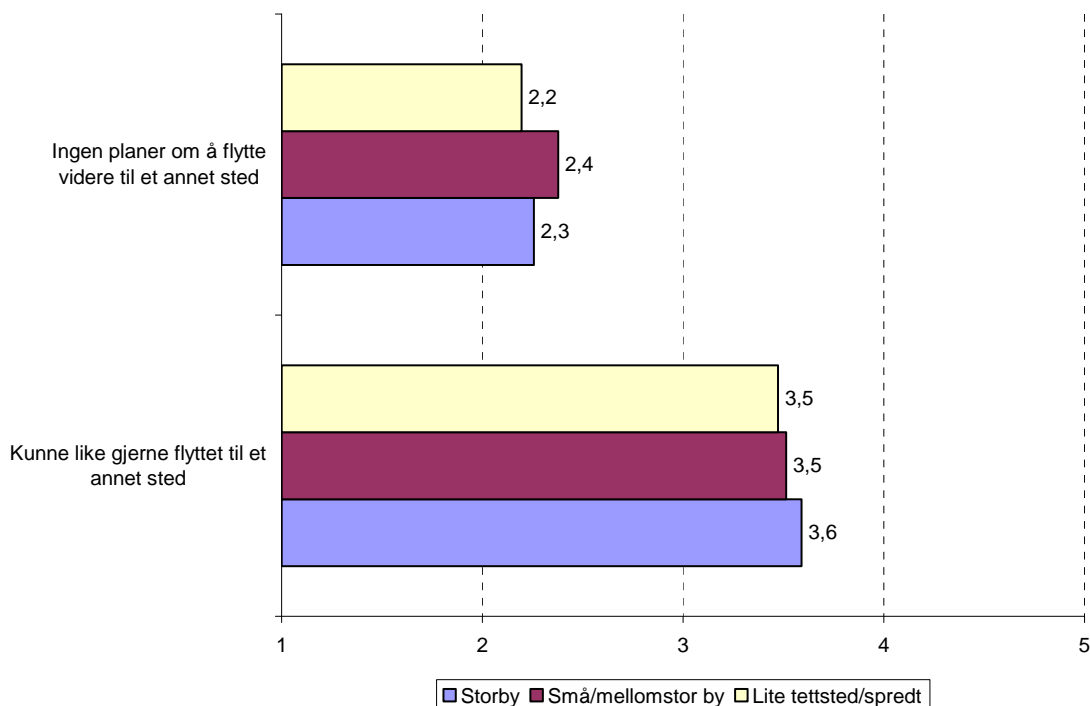
Det er få forskjeller mellom respondenter fra ulike opprinnelsessteder når det gjelder den relativt beskjedne betydningen som blir tillagt kulturlivet på Røros og kulturminnene, herunder den gamle trehusbebyggelsen.

Tabell 6.5 *Andel som svarer ”Meget viktig for flyttebeslutningen” for ulike kjennetegn ved Røros, etter opprinnelig bosted. Prosent der annet ikke er angitt.*

	Storby	Små/mell omstor by	Lite tettsted/s predt	Total
Friluftsmulighetene	56	41	39	46
Godt oppvekstmiljø for barn	41	35	11	29
God tilgang på boliger	18	22	25	21
Godt arbeidsmarked	15	24	14	18
Det gamle trehusmiljøet og kulturminnene	13	22	11	15
Aktivt kulturliv	13	14	17	14
Mange kafeer og serveringssteder	5	3	11	6
Antall personer	39	37	36	112

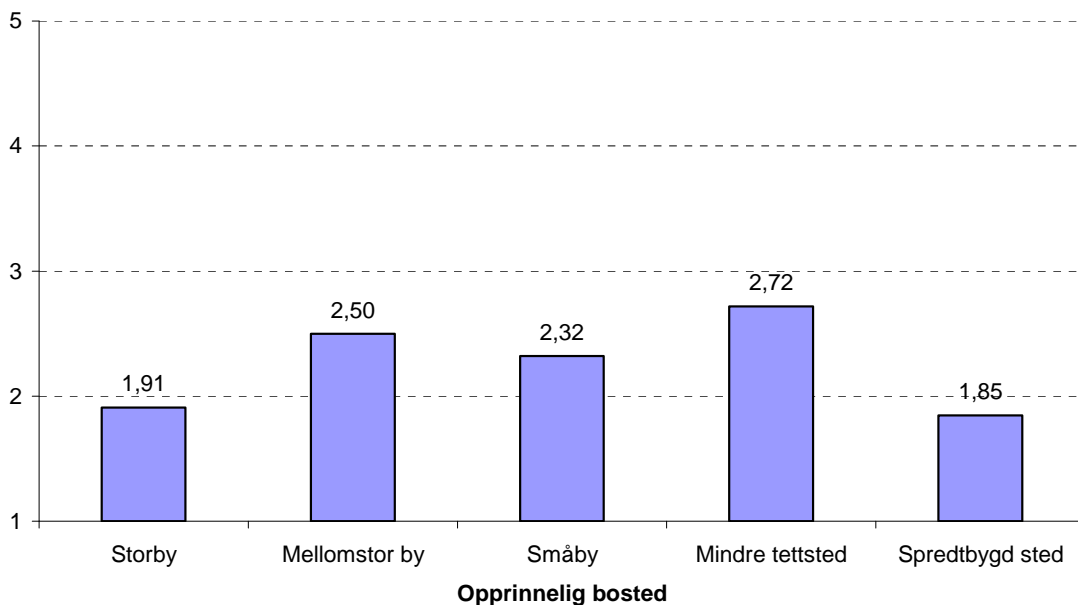
Det er minimale forskjeller i vurderingene av konkurranseflaten mellom Røros og andre steder som flyttemål mellom de tre typene opprinnelsessteder, jf. Figur 6.6. Framtidige flytteplaner skiller seg heller ikke nevneverdig mellom de to gruppene.

Figur 6.6 *Gjennomsnittlig grad av enighet med utsagn om flytting (1 = helt uenig til 5 = helt enig)*

Endringene i vurderingene av Røros som bosted etter innflytting, er vist i figuren nedenfor. De som flyttet fra storby er, sammen med de som flyttet fra spredtbygde steder, de innflytterne som i størst grad er blitt positivt overrasket over å flytte til Røros, jf. figuren nedenfor. Drøyt 1/3 av innflytterne er i den førstnevnte gruppen, mens den sistnevnte gruppen bare står for en av 10 innflyttere i utvalget. Det er innflytterne fra mindre tettsteder som i minst grad har fått et mer positivt inntrykk av Røros etter at de flyttet dit.

Figur 6.7 Mer eller mindre positiv til å bo på Røros i forhold til da du flyttet dit. Gjennomsnittlig skåre (1= mye mer positiv, 5= mye mer negativ).

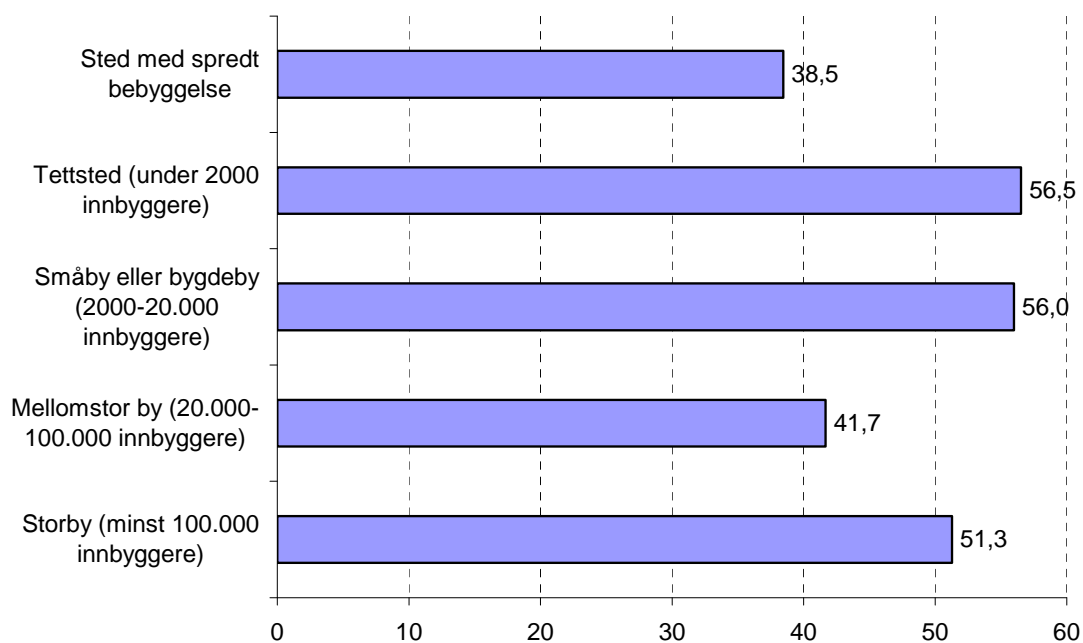

6.5 Utdanningsnivå

Utdanningsnivået for innflyttere fra ulike kommunetyper er vist i figuren nedenfor.

Høyest utdanningsnivå finner vi blant de som flyttet fra småbyer, dernest blant de som flyttet fra tettsteder med mindre enn 2000 innbyggere.

Figur 6.8 Andel av innflytterne fra ulike kommunetyper som har høyskoleutdanning. Prosent.

Vurderingene av de ulike kjennetegn ved Røros for innflytterne gruppert etter utdanningsnivå, er vist i figuren nedenfor.

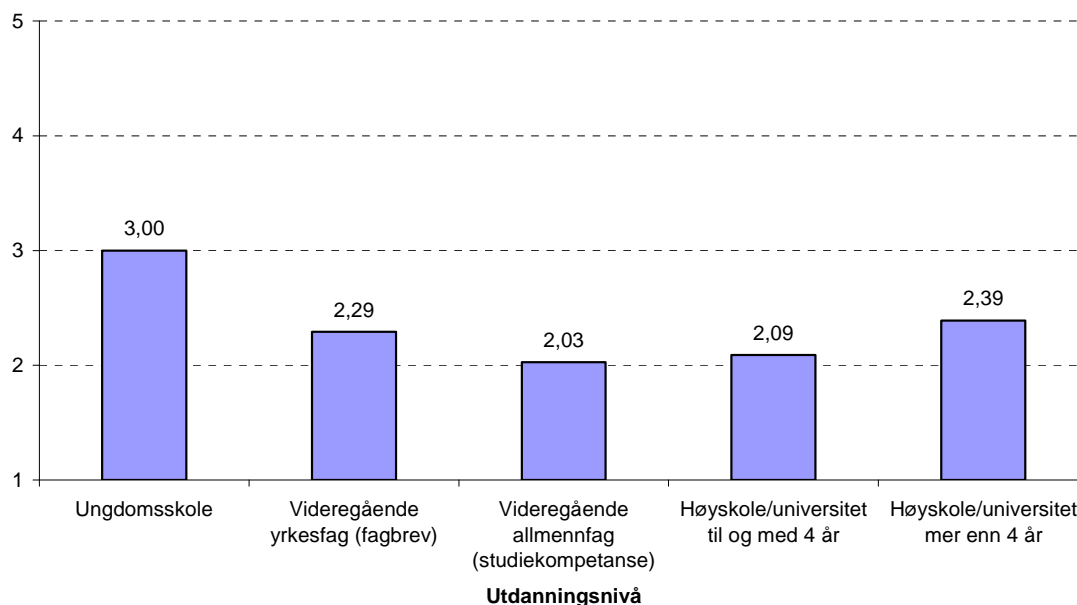
Figur 6.9 *Andel som svarer ”Meget viktig for flyttebeslutningen” for ulike kjennetegn ved Røros, etter alder. Prosent der annet ikke er angitt.*

	Til og med videregående	Høyere utdanning	I alt
Friluftsmulighetene	40	51	46
Godt oppvekstmiljø for barn	24	35	29
God tilgang på boliger	22	21	21
Godt arbeidsmarked	18	18	18
Det gamle trehusmiljøet og kulturminnene	18	12	15
Aktivt kulturliv	7	21	14
Mange kafeer og serveringssteder	7	5	6
Antall personer	55	57	112

De med høy og lav utdanning skiller seg mest fra hverandre i vurderingen av friluftsmulighetene og kulturlivet. De med høy utdanning legger klart større vekt på disse faktorene enn innflytterne med lav utdanning. Friluftsmulighetene skårer høyest som viktig flyttefaktor for begge utdanningsgruppene, fulgt av godt oppvekstmiljø for barn. Når det gjelder betydningen av kulturminnene og den gamle trehusbebyggelsen, er det en noe høyere andel blant gruppen med lavest utdanning som anser at denne faktoren var meget viktig for flyttebeslutningen.

Så ser vi litt på om vurderingene av Røros *etter innflytting* varierer mellom innflyttere med ulik utdanningslengde, jf. figuren nedenfor. Innenfor de fleste utdanningsgrupper var det en tendens til at folk var blitt mer positive til Røros etter at de flyttet hit. Innflyttere med ungdomsskole som høyeste utdanning var et lite unntak, idet de i gjennomsnitt var like fornøyde som da de flyttet. Dette er imidlertid en liten gruppe som gjør lite utslag i totaltallene. Ellers er ikke forskjellene store. Det er likevel en tendens til at de med videregående yrkesfag eller høyere utdanning inntil 4 år, er de av utdanningsgruppene som i størst grad vurderer Røros som mer positivt enn da de flyttet dit.

Figur 6.10 Mer eller mindre positiv til å bo på Røros i forhold til da du flyttet dit. Gjennomsnittlig skåre (1 er mye mer positiv, 5 er mye mer negativ).

6.6 Betydningen av flyttetidspunkt

Utvalget består av personer som flyttet til Røros på ulike tidspunkt. Respondentene har derfor ulik botid etter flytting. Et spørsmål er om vurderingene av Røros som bosted blir mer eller mindre positive etter som tiden går etter innflytting. For å belyse dette, viser vi i tabellen nedenfor andelen av respondentene som er blitt mye mer positive til det å bo på Røros etter at de flyttet, gruppert etter flytteår (Tabell 6.6.)

Tabell 6.6 Andel av innflytterne som er blitt mye mer positive til å bo på Røros, etter innflyttingsår. Prosent

Innflyttingsår	Prosent som svarer ”mye mer positiv”
2004 og før	52
2005	30
2006	25

De som flyttet til Røros i 2004 og tidligere svarer i langt høyere grad enn de som flyttet i 2005 og 2006 at de etter flyttingen er blitt mye mer positive til å bo på Røros. Dette kan tyde på at innflytterne blir mer positive desto lengre botid de har på Røros etter flyttetidspunktet. Det trenger imidlertid ikke være den eneste forklaringen. Endringene over tid kan gjenspeile forskjeller både i gruppen innflyttere og endringer i Røros-samfunnet og dets evne og mulighet til å gi innflyttere gode levevilkår. Botidshypotesen er imidlertid rimelig og vi mener svarene gir en viss støtte til denne hypotesen.

6.7 Betydning av bosted i Røros

En hypotese er at innflyttere som legger stor vekt på kulturminnene i større grad enn andre innflyttere bosetter seg i den gamle trehusbebyggelsen i Bergstaden. For å belyse dette, krysstabulerer vi viktigheten av ulike kjennetegn ved Røros mot i hvilken del av Røros innflytterne bosatte seg, jf. Tabell 6.7.

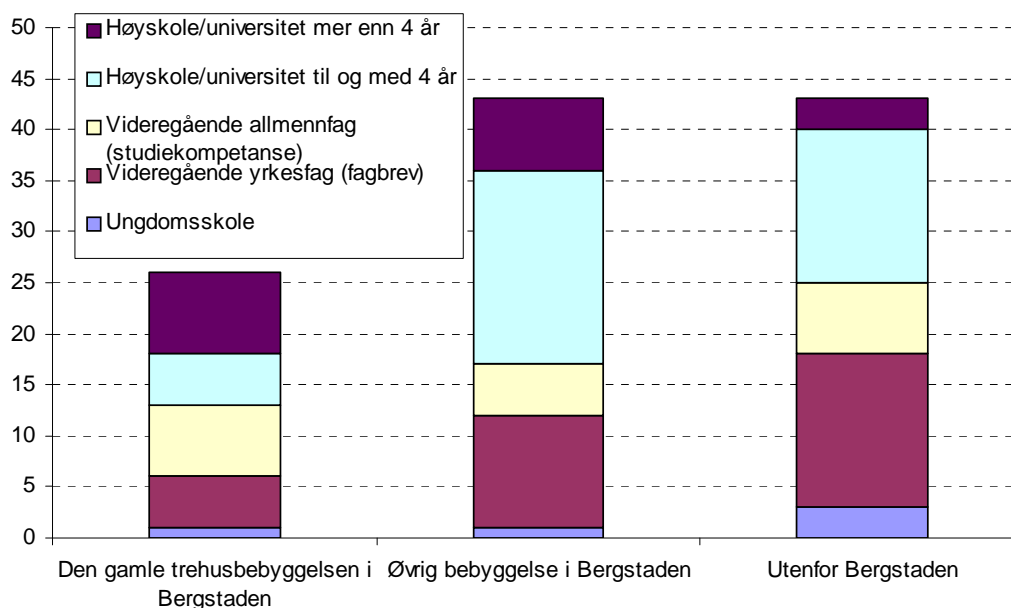
Tabell 6.7 Andel som angir at ulike faktorer var ”meget viktig” for flyttebeslutningen, etter bosted i Røros. Prosent der ikke annet er angitt.

	Bosted i Røros		
	Den gamle trehusbebyggelsen i Bergstaden	Øvrig bebyggelse i Bergstaden	Utenfor Bergstaden
Friluftsmulighetene	38	42	53
Godt oppvekstmiljø for barn	23	30	33
God tilgang på boliger	19	12	33
Godt arbeidsmarked	15	12	26
Det gamle trehusmiljøet og kulturminnene	15	12	19
Aktivt kulturliv	23	16	7
Mange kafeer og serveringssteder	8	7	5
Antall personer (N)	26	43	43

Flere blant de som bosatte seg utenfor Bergstaden angir at mulighetene til friluftsliv var ”meget viktig” for flyttebeslutningen, enn blant andre innflyttere. Det er imidlertid ingen klare forskjeller i vurderingen av den gamle trehusbebyggelsen og kulturminnene som flyttemotiverende faktor mellom innflytterne til de tre områdene. De som bosatte seg i den gamle trehusbebyggelsen i Bergstaden anså ikke at kulturminnene der var viktigere for flyttebeslutningen enn det som var tilfellet for de øvrige innflytterne. De som bosatte seg i Bergstaden, særlig i den gamle trehusbebyggelsen, la større vekt enn andre på det aktive kulturlivet som flyttemotiverende faktor. De som bosatte seg utenfor Bergstaden la større vekt på godt oppvekst miljø for barn.

Kan forskjellene gjenspeile forskjeller i utdanning? Gjennomgående har innflytterne som bosatte seg i Bergstaden høyere utdanning enn innflytterne som bosatte seg utenfor Bergstaden. Dette belyses i figuren nedenfor, som viser antall personer som bosetter seg i de tre områdene i Røros, gruppert etter utdanningsnivå.

Figur 6.11 Antall innflyttere som har bosatt seg i ulike deler av Røros etter utdanningsnivå. Antall personer.

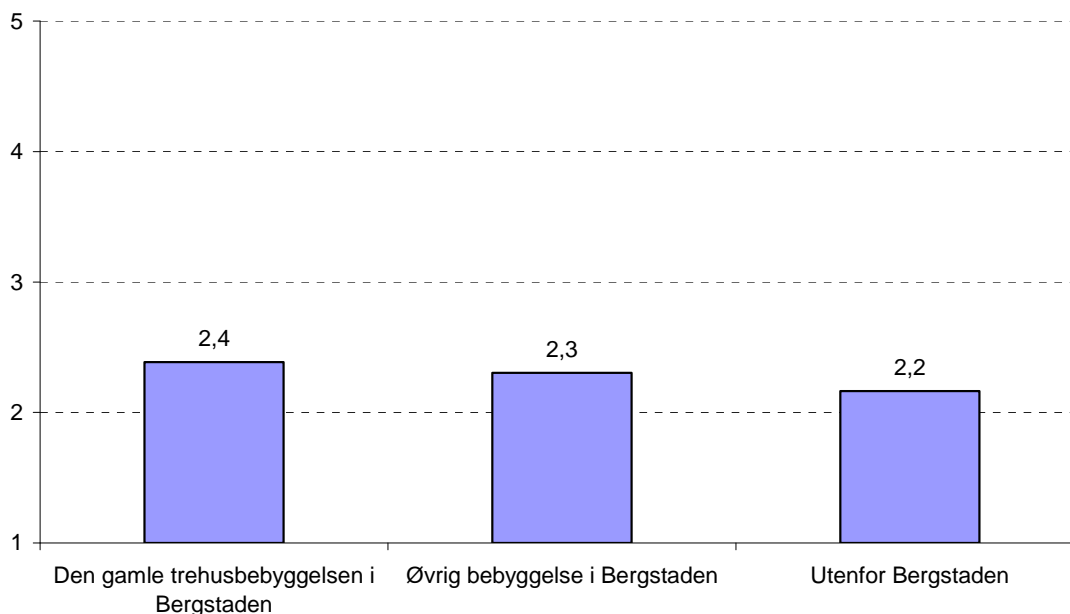

Figuren viser at det er en sterk sammenheng mellom innflytternes utdanningsnivå og hvor i Røros de har bosatt seg. Andelen med høyskole/universitet på mer enn 4 års lengde er klart størst blant de som bosatte seg i den gamle trehusbebyggelsen i bergstaden (drøyt 30 prosent av de som bosatte seg der hadde denne typen utdanning). Andelen med høyeste utdanning var også relativt høy blant de som bosatte seg utenfor den gamle trebebyggelsen i Bergstaden (16 prosent). Blant øvrige innflyttere var andelen med høyere utdanning på mer enn 4 år, langt lavere, nemlig 7 prosent. De med nest høyest utdanning var særlig sterkt representert blant dem som bosatte seg i Bergstaden, men utenfor den gamle trehusbebyggelsen.

Figuren tenger således et klart mønster av et geografisk bosettingsmønster oppdelt etter sosiale kjennetegn der de høyest utdannede innflytterne bosetter seg i Bergstadens gamle trehusbebyggelse, mens de med lavere utdanning for en stor del bosetter seg utenfor Bergstaden.

Når det gjelder endringer i vurderinger av Røros som bosted, er forskjellene mellom de tre områdene i Røros, små, jf. Figur 6.12.

Figur 6.12 Mer eller mindre positiv til å bo på Røros i forhold til da du flyttet dit. Gjennomsnittlig skåre (1 er mye mer positiv, 5 er mye mer negativ).

7 Hva sier resultatene?

Hovedformålet med undersøkelsen har vært å anslå hvilken betydning kulturminnene på Røros har hatt for tilflyttingen til Røros. Kanskje den største metodemessige utfordringen har vært å anslå den relative betydningen av ulike kjennetegn ved Røros som har betydning for ”bokkvalitetene” ved stedet, i forhold til betydningen av å ha en jobb å gå til. Å ha en jobb må langt på vei ses som en forutsetning for at personer i yrkesaktiv alder skal flytte. Gode steds kvaliteter kan likevel trolig et stykke på vei kompensere for svake arbeidsmarkedsforhold. Det betyr ikke at gode bo/steds kvaliteter gjør at man ikke trenger en jobb, men gode bokkvaliteter på et sted kan gjøre at personer som vurderer å flytte til stedet i større grad vil akseptere en jobb med lavere lønn eller en jobb som ikke passer så godt til kvalifikasjoner, interesser eller karriereplaner, som det de ellers ville gjort. Vi har behandlet jobbmulighetene som flyttepåvirkende faktor på linje med kvaliteter eller egenskaper på Røros, og bedt innflytterne angi hvor viktige disse faktorene var for deres egen flyttebeslutning. Da kommer arbeidsmarkedet ikke ut som noen spesielt viktig faktor. Fritidsmulighetene og oppvekstforholdene for barn er den faktoren de fleste framholder som viktigst for beslutningen om å flytte til Røros.

Kulturlivet og kulturminnene på Røros kommer relativt langt ned på listen over faktorer som innflytterne anser var viktige for beslutningen om å flytte til Røros. Det er likevel enkelte som angir (i åpne svar) at kulturminnene var *avgjørende* for at de flyttet til Røros. Men selv om det fins eksempler på at kulturminnene kan ha vært meget viktige for flyttebeslutningen, er likevel betydningen av denne faktoren beskjedne i det store bildet.

Noen andre funn:

- Omtrent halvparten av utvalget er tilbakeflyttere (dvs. har selv eller medflyttende ektefelle/samboer som tidligere har bodd på Røros).
- De fleste innflytterne i utvalget er unge voksne, men $\frac{1}{4}$ er over 50 år.
- Drøyt halvparten av innflytterne i utvalget flytter fra et sted i Hedmark eller Sør-Trøndelag. Omtrent $\frac{1}{3}$ av disse igjen var fra de fire nærmeste nabokommunene til Røros. Omtrent $\frac{1}{3}$ av utvalget kom fra storby. Omtrent $\frac{1}{3}$ av utvalget hadde ektefelle/samboer på opprinnelig bosted og som flyttet med til Røros.
- Utdanningsnivået blant innflytterne må karakteriseres som relativt høyt. Halvparten av utvalget hadde universitets- eller høyskoleutdanning. Det var små forskjeller i utdanningsnivå mellom tilbakeflytterne og de som ikke tidligere har bodd på Røros.
- Bare drøyt 40 prosent av utvalget hadde en jobb å gå til på Røros da de flyttet. En del av disse hadde imidlertid en ektefelle/samboer som fikk eller hadde jobb på Røros. Omtrent $\frac{3}{4}$ av utvalget har hatt jobb etter at de flyttet til Røros. Bortimot $\frac{3}{4}$ av disse arbeidet innenfor offentlig eller privat tjenesteyting. Det er altså disse sektorene som trekker til seg innflyttere.
- Knappt $\frac{1}{3}$ av de i utvalget som hadde arbeidet etter at de flyttet til Røros, arbeidet i virksomheter som til en viss grad eller i stor grad var rettet mot turisme. Knappt 15 prosent av jobbene som innflytterne fikk på Røros, var i større eller mindre grad rettet mot de fysiske kulturminnene (bygninger, med mer).
- Friluftsmulighetene peker seg ut som den faktoren de fleste innflytterne i utvalget trekker fram for å forklare hvorfor de flyttet til Røros (nesten halvparten anser at denne faktoren var meget viktig). Aktivt kulturliv og de fysiske kulturminnene på Røros skårer relativt lavt som flyttemotiverende faktor, men har likevel en viss betydning. Andelen som anser kulturminnene som viktig for flyttingen er lavere blant de unge innflytterne enn blant de eldre. Blant de unge er oppvekstmiljø for barn relativt sett viktigere. "Urbane kvaliteter" som tilgang på kafeer og serveringssteder tillegges liten vekt som årsak til flyttingen blant innflytterne til Røros.
- Drøyt $\frac{1}{4}$ av innflytterne sier de like gjerne kunne flyttet til et annet sted enn Røros. Dette gjelder, naturlig nok, i minst grad for tilbakeflytterne.
- Innflytterne hadde generelt ikke planer om å flytte videre, men isteden å bosette seg varig på Røros. Holdningene til det å bo på Røros har dessuten gjennomgående blitt langt mer positive etter at de flyttet. Det gjelder spesielt de som tidligere ikke har bodd på Røros. Vurderingene av Røros som bosted synes dessuten å bli mer positive desto lenger tid det er gått siden flyttingen.
- De høyest utdannede innflytterne bosetter seg i stor grad i bergstaden, kanskje særlig i den gamle trehusbebyggelsen, mens de med lavere utdanning stort sett bosetter seg utenfor Bergstaden. De høyt utdannede som flytter til den gamle trehusbebyggelsen legger imidlertid ikke stor vekt på selve bebyggelsen og de fysiske kulturminnene som motiv for at de flyttet til Røros. Aktivt kulturliv tillegges imidlertid relativt stor vekt av denne gruppen.

Hva sier undersøkelsen om det overordnede spørsmålet: Hva betyr kulturminnene på Røros som separat flyttemotiverende faktor?

Svarene tyder på at kulturminnene har en viss tiltrekningskraft i seg selv. I tillegg virker selvsagt kulturminnene indirekte, ved at turismen gir grunnlag for virksomheter der en betydelig andel av innflytterne har hatt jobb.

Kulturminnene kan påvirke flyttingen ved at folk i noe større grad enn hva som ellers vill vært tilfellet, aksepterer noe mindre attraktive jobber på Røros fordi kulturminnene et stykke på vei oppveier denne ulempen. En slik effekt kan igjen føre med seg at offentlig og privat tjenesteyting (der de fleste innflytterne får jobb) lettere kan rekruttere personer med spesialkompetanse enn det de ellers ville gjort. Det er ofte vanskelig å rekruttere visse yrkesgrupper eller personer med spesialkompetanse på mindre steder i distriktene, og kulturminnene og kulturlivet på Røros kan i noen grad antas å ha lettet denne typen problemer i det lokale arbeidsmarkedet.

Referanser

Orderud, G. I. (2001): Unge voksne i utkant-Norge. Stedstilknytning og stedsoppfatning. Notat 2001: 102. Norsk institutt for by- og regionforskning.

Vedlegg: Utvalgte tabeller og figurer

Tabell V.1.1 Innflyttere til Røros etter kjønn og om de eller evt. medflyttende ektefelle/samboer tidligere har bodd på Røros. Prosent der ikke annet er angitt.

	Tidligere bodd på Røros	Ikke tidligere bodd på Røros	I alt
Mann	39	31	35
Kvinne	61	69	65
Total	100	100	100
Antall personer	51	61	112

Tabell V.1.2 Innflyttere til Røros etter alder og om de eller evt. medflyttende ektefelle/samboer tidligere har bodd på Røros. Prosent der ikke annet er angitt.

Alder i år	Tidligere bodd på Røros	Ikke tidligere bodd på Røros
Under 35	39	49
36-50	24	25
51-66	31	20
67+	6	7
Sum	100	100
Antall personer	51	61

Tabell V.1.3 Innflyttere til Røros etter utdanningsnivå og om de eller evt. medflyttende ektefelle/samboer tidligere har bodd på Røros. Prosent der ikke annet er angitt.

	Tidligere bodd på Røros	Ikke tidligere bodd på Røros	I alt
Ungdomsskole	4	5	4
Videregående yrkesfag (fagbrev)	25	30	28
Videregående allmennfag (studiekompetanse)	24	11	17
Høyskole/universitet til og med 4 år	33	36	35
Høyskole/universitet mer enn 4 år	14	18	16
I alt	100	100	100
Antall personer (N)	51	61	112

Tabell V.1.4 Medflyttende barn etter om respondenten eller eventuell medflyttende ektefelle/samboer tidligere har bodd på Røros. Prosent derom ikke annet er angitt.

Antall medflyttende barn	Tidligere bodd på Røros	Ikke tidligere bodd på Røros
0	78	66
1	8	15
2	10	16
3 og flere	4	3
Sum	100	100
Antall personer i utvalget	51	61
Antall barn	20	37
Antall barn per flytter	0,39	0,61

Tabell V.1.5 Bosted i Røros. Prosent der ikke annet er angitt.

	Tidligere bodd på Røros	Ikke tidligere bodd på Røros	I alt
Den gamle trehusbebyggelsen i Bergstaden	20	26	23
Øvrig bebyggelse i Bergstaden	39	38	38
Utenfor Bergstaden	41	36	38
I alt	100	100	100
Antall personer (N)	51	61	112

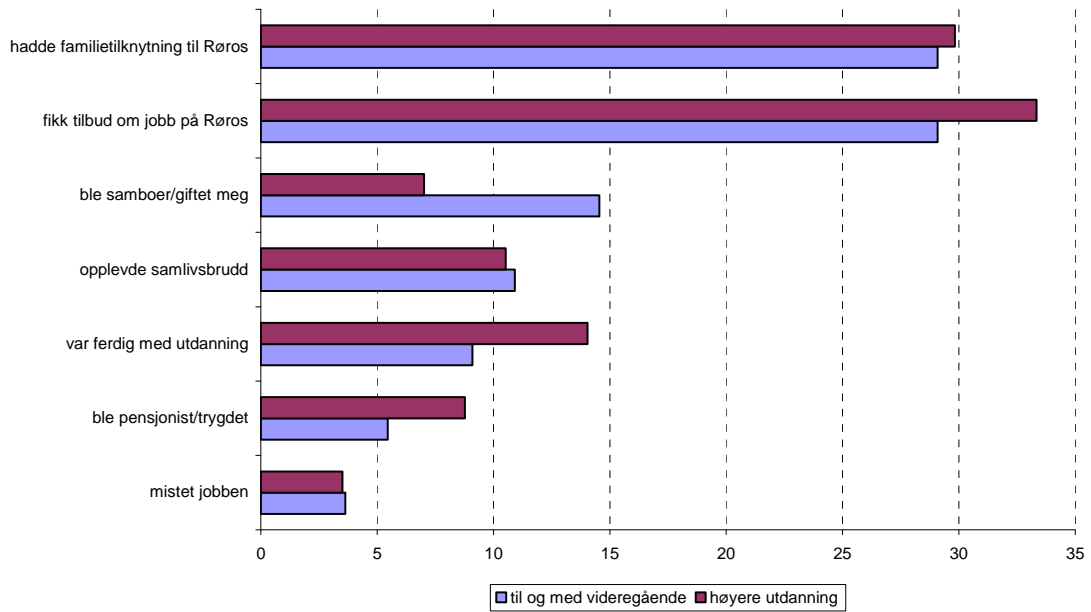
Tabell 1.6 Bosted i Røros. Prosent der ikke annet er angitt.

Bosted	Mann	Kvinne	Total
Den gamle trehusbebyggelsen i Bergstaden	18	26	23
Øvrig bebyggelse i Bergstaden	46	34	38
Utenfor Bergstaden	36	40	38
I alt	100	100	100
Antall personer (N)	39	73	112

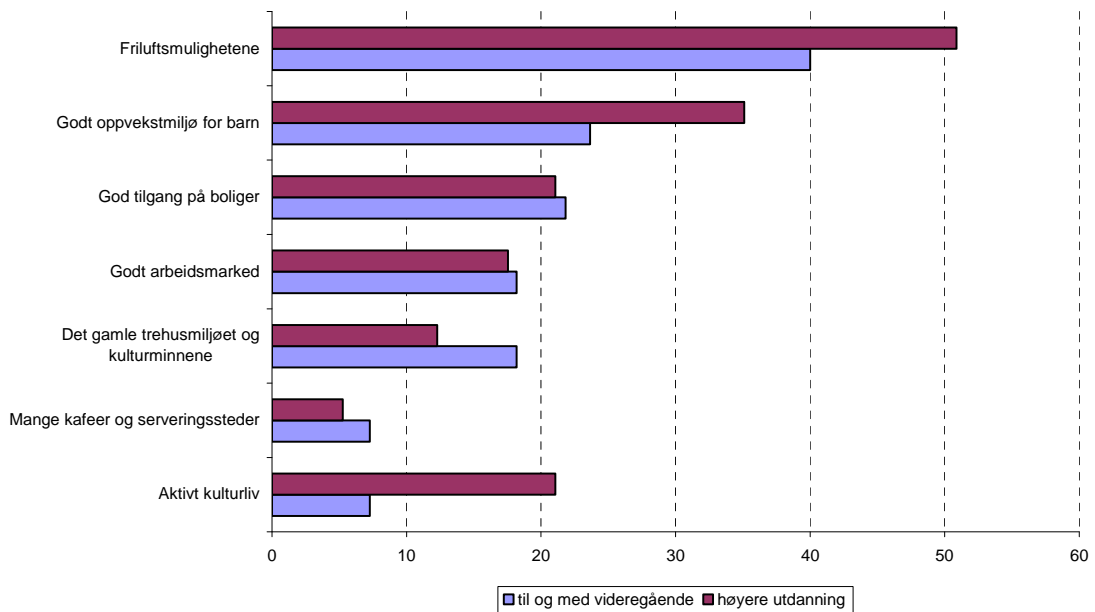
Tabell V.1.7 Individuelle flyttefaktorer etter kjønn. Prosent av respondentene som svarer "meget viktig" for beslutningen om å flytte til Røros. Prosent dersom ikke annet er angitt.

	Menn	Kvinner
Jeg eller evt. samboer/ektefelle hadde familietilknytning til Røros	28	30
Jeg eller evt. samboer/ektefelle ble pensjonist/trygdet	10	5
Jeg eller evt. samboer/ektefelle fikk tilbud om jobb på Røros	33	30
Jeg eller evt. samboer/ektefelle var ferdig med utdanning	5	15
Jeg eller evt. samboer/ektefelle mistet jobben	3	4
Jeg ble samboer/giftet meg	5	14
Jeg opplevde samlivsbrudd	3	15
Antall personer (N)	39	73

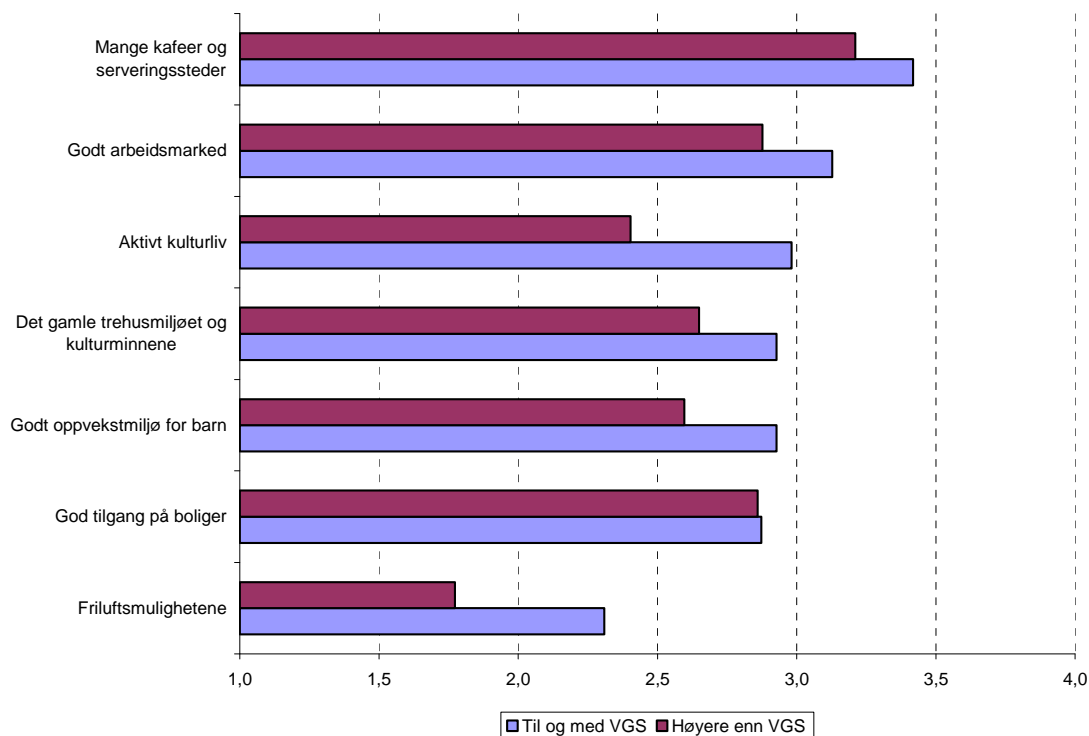
Figur V.1.1 *Andel som svarer ”meget viktig”. Prosent.*

Figur V.1.2 *Andel som svarer ”meget viktig”. Prosent.*

Figur V.1.3 Gjennomsnittlig skåre på betydningen av ulike faktorer for flyttingen. 1 = meget viktig, 6 = ikke viktig. Det vil si lavt tall betyr at faktoren er viktig.

Figur V.1.4 Andel med høyere utdanning etter sted i Røros de flytter til. Prosent av de som flytter til hvert sted.

